

MOLTKEA PETRAEA (TRATT.) GRIS.
U BILJNOM POKROVU OTOKA
KORČULE

Mit deutscher Zusammenfassung

IVO TRINAJSTIĆ

(Iz Instituta za botaniku Sveučilišta u Zagrebu)

O vrsti *Moltkea petraea* pisano je u posljednje vrijeme u nekoliko navrata. S florističko-geografskog gledišta osvrnuli su se na nju R. Domac (1960) i P. Fukarek (1962), a s vegetacijskog V. Blečić (1958) i S. Horvatić (1963).

Kako se iz podataka R. Domca (1960) i P. Fukareka (1962) može razabrati, vrsta *Moltkea petraea* vezana je isključivo na kopneno, primorsko, odnosno kontinentalno područje Hrvatske, Dalmacije, Bosne, Hercegovine, Crne Gore i Albanije, gdje se javlja u pojasu od 500—1500 m nadmorske visine (R. Domac 1960), a prema P. Fukareku (1962) penje se na padinama Durmitora u Crnoj Gori i do 2000 m nad morem.

Kao što je poznato (V. Blečić 1958, S. Horvatić 1963), *Moltkea petraea* predstavlja, u vegetacijskom pogledu, element vegetacije stijena. Tu ona, prema dosadašnjim istraživanjima, izgrađuje dvije asocijacije. Jednu je iz brdskog područja kontinentalnog dijela Crne Gore opisao V. Blečić (1958) pod imenom *Moltkeetum petraeae*, a drugu je iz mediteransko-montanog pojasa jadranske obale opisao S. Horvatić (1963), kao asocijaciju *Campanulo-Moltkeetum petraeae* i podredio svezi *Centaureo-Campanulion*.

U proljeće 1962, prilikom botaniziranja na otoku Korčuli, našao sam i sabrao među ostalim zanimljivim biljnim materijalom i vrstu *Moltkea petraea*. Tu ona, neposredno iznad ceste Korčula—Vela Luka, obrašćuje stijene, što se uzdižu nad Pupnatskom lukom. U jesen 1963. ponovno sam posjetio navedeni lokalitet i ustanovio da se *Moltkea petraea* razvija u pukotinama i na malenim policama rastrošenih stijena, u dužini oko 100 m i u pojasu širokom oko 20—50 m, a spušta se jednom vododerinom i ispod ceste. Budući nadmorska visina ceste na tom mjestu iznosi 280 m,

to vrsta *Moltkea petraea* zaprema ovdje pojas od oko 270—330 m/nm. Može se pretpostaviti da su staništa vrste *Moltkea petraea* u vododerini ispod ceste sekundarnog karaktera, uvjetovana djelovanjem bujične vode koja ju je splavila iz viših položaja, ali su staništa iznad ceste svakako primarna. Prema tome, uzmemo li u obzir samo stijene iznad ceste, kao primarna staništa vrste *Moltkea petraea* na otoku Korčuli, javlja se ona tu na visini od 280 m nad morem, što je to do sada, njeno, u vertikalnom smislu, najniže stanište.

Ako se novo nalazište vrste *Moltkea petraea* na otoku Korčuli usporedi s poznatim arealom te vrste u kopnenom dijelu naše zemlje (usp. R. Domac 1960, P. Fukarek 1962), ono je najbliže lokalitetima na poluotoku Pelješcu, čime se areal vrste *Moltkea petraea*, s poluotoka Pelješca proširuje, u smjeru prema zapadu, i na otok Korčulu.

Vegetacija stijena, u okviru koje se razvija i čiji je elemenat vrsta *Moltkea petraea* na otoku Korčuli, vrlo je lijepo razvijena i pripada asocijaciji *Campanulo-Moltkeetum petraeae* H-ić. Dio sastojine navedene zajednice, veličine oko 100 m², razvijene neposredno iznad ceste Korčula—Vela Luka nad Pupnatskom lukom, imao je slijedeći floristički sastav (26. X 1963):

Karakteristične vrste asocijacije (Ass. char.):

<i>Moltkea petraea</i> (Tratt.) Gris	3.2
--------------------------------------	-----

Karakteristične vrste sveze *Centaureo-Campanulion* H-ić, reda *Asplenetalia glandulosi* Br-BI i razreda *Asplenetea rupestris* (H. Meier) Br-BI (Verb. char., Ordn. char., Klass. char.):

<i>Inula candida</i> (L.) Cass subsp.	
<i>verbascifolia</i> (Willd.) Hay	2.3
<i>Campanula pyramidalis</i> L.	1.1
<i>Euphorbia dendroides</i> L.	1.1
<i>Asplenium trichomanes</i> L.	+
<i>Sedum dasyphyllum</i> L.	+
(<i>Cheilanthes fragrans</i> (L.) Webb. et Bernth.)	
(<i>Ceterach officinarum</i> Lam. et DC.)	

Pratilice (Begl.):

<i>Brachypodium ramosum</i> (L.) R. et Sch.	3.3
<i>Tanacetum cinerariaefolium</i> (Vis.) Schultz-Bip.	2.3
<i>Erica verticillata</i> Forsk.	1.3
<i>Helichrysum italicum</i> G. Don.	1.2
<i>Micromeria juliana</i> (L.) Benth.	1.1
<i>Coronilla vaginalis</i> Lam.	1.1
<i>Arum italicum</i> Mill.	+2
<i>Parietaria vulgaris</i> Hill.	+
<i>Biscutella hispida</i> DC. var. <i>dilatata</i> (Vis.) Fiori e Paol.	+
<i>Clematis flammula</i> L.	+
<i>Crucianella latifolia</i> L.	+
<i>Aethionema saxatile</i> (L.) R. Br.	+

Kao što se iz florističkog sastava navedene sastojine može razabrati, razvijena je na otoku Korčuli asocijacija *Campanulo-Moltkeetum petraeae*, što je u skladu s rezultatima istraživanja S. Horvatića (1963). Međutim, dok je asocijacija *Campanulo-Moltkeetum petraeae* na koprenom dijelu jadranske obale razvijena u mediteransko-montanom pojasu, dotle je ona na otoku Korčuli razvijena u eumediteranskoj vegetacijskoj zoni, u opsegu vegetacijskog reda *Cisto-Ericetalia*, odnosno *Cymbopogo-Brachypodietalia*, što se jasno odražava i u florističkom sastavu asocijacije *Campanulo-Moltkeetum petraeae* na tom otoku.

Na kraju, u skladu s najnovijim rezultatima do kojih je došao S. Horvatić (1963) proučavanjem florno-genetskih odnosa na području istočno jadranskog primorja i koje je primijenio pri analizi flore otoka Paga, mogli bismo vrstu *Moltkea petraea*, na temelju njenog areala (usp. R. Domac 1960, P. Fukarek 1962) označiti kao ilirsko-jadransku endemičnu vrstu, iz skupine ilirsko-jadranskih, odnosno ilirsko-mediteranskih biljaka, iz opsega mediteranskog flornog elementa. Doduše, ona prodire vrlo duboko u kopno, međutim »ona nastava pretežno submediteranski pojas, ali — kao mnogo manje termofilan elemenat nego *Campanula portenschlagiana* — prodire riječnim dolinama znatno dublje u kontinentalni dio (naročito dolinom Cetine, Neretve, a zatim Morače, Zete i dr.)« (R. Domac 1960 : 12). Duboko u kontinentu ona se ponaša kao izrazito termofilan elemenat, pa tako »asocijacija *Moltkeetum petraeae* nalazi se na okomitim stenama kanjona Komarnice i Pive isključivo na južnim ekspozicijama.« (V. Blečić 1958 : 79). Zanimljivo je, da u okviru asocijacije *Moltkeetum petraeae*, na području kanjona Komarnice i Pive u Crnoj Gori nalazi V. Blečić (1958 : 80 Tabl. 13) npr. i vrstu *Iris illyrica*, također ilirsko-jadransku endemičnu biljku.

ZAKLJUČAK

Nalazom vrste *Moltkea petraea* na otoku Korčuli (stijene nad Pupnatskom lukom), njen se areal, u svom jugozapadnom dijelu, proširuje s kopnenog područja i na otočno. U vertikalnom smislu nalazište vrste *Moltkea petraea* na otoku Korčuli uopće je do sada najniže (280 m/nm) njeno nalazište.

U vegetacijskom pogledu ulazi vrsta *Moltkea petraea* na otoku Korčuli u sastav zajednice *Campanulo-Moltkeetum petraeae*, kao karakteristična vrsta asocijacije. Tu se asocijacija *Campanulo-Moltkeetum petraeae* razvija znatno niže nego na obalnom jadranskom pojasu, gdje je razvijena u okviru mediteransko-montanog vegetacijskog pojasa, dok se na otoku Korčuli javlja u opsegu eumediteranske vegetacijske zone.

Na temelju areala vrste *Moltkea petraea* (R. Domac 1960, P. Fukarek 1962), te sastava vegetacije, koju izgrađuje (V. Blečić 1958, S. Horvatić 1963), predstavlja ona ilirsko-jadransku endemičnu biljku iz skupine ilirsko-jadranskih, odnosno ilirsko-mediteranskih biljaka, u okviru mediteranskog flornog elementa, a koja dolinama i kanjonima krških rijeka prodire duboko u kontinentalne predjele Balkanskog poluotoka, zajedno s ostalim mediteranskim elementima.

L I T E R A T U R A — S C H R I F T T U M

- Blečić, V., 1958: Šumska vegetacija i vegetacija stena i točila doline reke Pive. Glasn. Prirod. muzeja u Beogradu B—11. Beograd.
- Domac, R., 1960: Kritički prilozi flori Jugoslavije. Acta bot. Croat. 18/19. Zagreb.
- Fukarek, P., 1962: Modro lasinje — *Moltkea petraea* (Tratt.) Gris. rijetki endemni grmić našeg hercegovačkog i crnogorskog krša i njegova zaštita. Naše starine 8. Sarajevo.
- Horvatić, S., 1963: Vegetacijska karta otoka Paga, s općim pregledom vegetacijskih jedinica Hrvatskog primorja. Prir. istr. Jugosl. Akad. 33. Zagreb.

Z U S A M M E N F A S S U N G

MOLTKEA PETRAEA (TRATT.) GRIS. IN DER FLORA UND VEGETATION
DER INSEL KORČULA

Ivo Trinajstić

(Aus dem Botanischen Institut der Universität Zagreb)

Nach den Angaben von R. Domac (1960) und P. Fukarek (1962) erstreckt sich das Areal der Art *Moltkea petraea* über das Küstenland und den angrenzenden kontinentalen Teil Kroatiens, Dalmatiens, Bosniens, Herzegowinas, Montenegros und Albanien. Diese Art war aber bisher von keiner Insel belegt.

In der vorliegenden Arbeit wird auf einen Fund dieser Art auf der Insel Korčula hingewiesen, wo sie die Felsen oberhalb des Pupnatska luka bewohnt. Das Verbreitungsareal der Art *Moltkea petraea* greift also in seinem südwestlichen Teil vom Festland auf das Inselgebiet über. Während sie im Festland (Küsten- und kontinentalen) Teil des Areals in Höhenlagen zwischen 500 und 1500 (2000) m über dem Meeresspiegel vorkommt, geht sie auf der Insel Korčula bis auf 280 m und mehr hinunter. Demzufolge ist dies ihr niedrigster Fundort.

Bezüglich der phytozoologischen Zugehörigkeit wird die Art *Moltkea petraea* auf der Insel Korčula der Assoziation *Campanulo-Moltkeetum petraeae* des Verbandes *Centaureo-Campanulion* angeschlossen. Diese mediterranmontane Pflanzengesellschaft entwickelt sich auf der Insel Korčula im Bereich der eumediterranen Vegetationszone.

Auf Grund des Verbreitungsgebietes der Art *Moltkea petraea* (R. Domac 1960, P. Fukarek 1962) und der Zusammensetzung der durch sie gebildeten Vegetation (V. Blečić 1958, S. Horvatić 1963) ist die Art *Moltkea petraea* eine illyrisch-adriatische endemische Pflanze aus der Gruppe illyrisch-adriatischer bzw. illyrisch-mediterraner Pflanzen im Rahmen der mediterranen Florenelemente, welche durch die Täler und Schluchten der Flüsse (Cetina, Neretva, Morača, Zeta u. a. m.) mit den übrigen mediterranen Florenelementen tief in die kontinentale Region der Balkanhalbinsel indringt.